

Cursus

Interventies in de groep voor SCW

Colofon

Uitgeverij: Edu'Actief b.v.
0522-235235
info@edu-actief.nl
www.edu-actief.nl

Auteur(s): Anne Haselberg

Inhoudelijke redactie: Floortje Vissers

Titel: Interventies in de groep voor SCW

ISBN: 9789037241723

Bronvermelding: figuur Thomas-Kilman model: copyright © 2009–2018 by Kilman
Diagnostics. All rights reserved.

© Edu'Actief b.v. 2018

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

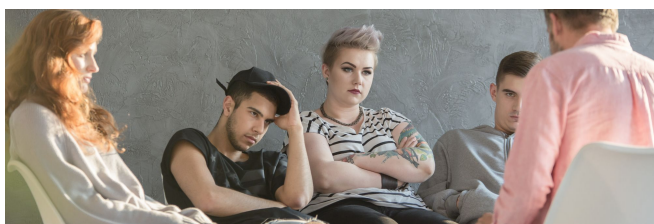
Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in compilatiewerken op grond van artikel 16 Auteurswet kan men zich wenden tot de Stichting PRO (www.stichting-pro.nl). De uitgever heeft ernaar gestreefd de auteursrechten te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden. Door het gebruik van deze uitgave verklaart u kennis te hebben genomen van en akkoord te gaan met de specifieke productvoorwaarden en algemene voorwaarden van Edu'Actief, te vinden op www.edu-actief.nl.

Inhoudsopgave

Over deze cursus	4
Oriëntatie	9
Groepsdynamica	10
Conflicten en conflicthantering	16
Interventies in groepen	21
De oplossingsgerichte benadering	27
Werken met het handelingsplan voor conflicten	32
Reflectie	35
Theoriebron Groepen en groepsdynamica	37
Theoriebron Verschillende niveaus in groepen	41
Theoriebron Conflicthantering	43
Theoriebron De negen interventies volgens Dyer	48
Theoriebron Interventies op verschillende niveaus	51
Theoriebron De oplossingsgerichte benadering	54
Theoriebron Werken met het handelingsplan conflicten	57

Over deze cursus

Als sociaal-cultureel werker krijg je in je stage en je werk te maken met veel verschillende mensen en met verschillende groepen. Deze groepen lopen sterk uiteen, denk bijvoorbeeld aan de samenstelling van de groep of het doel waaraan gewerkt wordt. Hoewel groepen van elkaar verschillen, zijn er ook veel overeenkomsten te vinden. In iedere groep kan een conflict ontstaan. Als sociaal-cultureel werker zul jij daarom op bepaalde momenten moeten ingrijpen om de groep of groepsleden de goede kant op te sturen. Dit ingrijpen wordt ook wel een interventie genoemd. In deze cursus krijg je meer inzicht in de ontwikkeling van een groep en groepsprocessen. Je leert conflictgedrag te signaleren en ook leer je welke interventies je kunt doen in een groep als er problemen of conflicten ontstaan.

Als sociaal-cultureel werker moet je op sommige momenten een interventie doen als er een conflict ontstaat.

Leerdoelen

- Je kunt uitleggen wat groepsdynamica inhoudt en je hebt kennis van de verschillende fasen in groepsvorming, groepsrollen en groepen binnen het SCW-werkveld.
- Je hebt kennis van het begrip conflict, conflictgedrag en conflictstijlen binnen een groep en hoe je dit als professional kunt signaleren.
- Je kunt de interventies binnen groepen benoemen en uitleggen hoe deze interventies in de praktijk werken.
- Je hebt kennis van de interventiemethode de oplossingsgerichte benadering, de werkwijze en het resultaat.
- Je kunt uitleggen hoe het handelingsplan voor conflicten binnen de groep werkt en hoe het gehanteerd moet worden.

Beoordeling

Beoordelings-
formulier

Aan het eind van de cursus wordt je parate kennis beoordeeld met een toets. Je praktische beheersing van de leerdoelen wordt getoetst aan de hand van twee beroepsproducten. Deze worden op verschillende punten beoordeeld: op inhoud en op de uitvoering. Andere belangrijke punten bij de beoordeling zijn: actieve deelname aan de lessen, nette uitwerking van de opdrachten in correct Nederlands. Je vindt ze bij elkaar in het beoordelingsformulier.

Planning

Plannings-
formulier

Een beroepsproduct maken kost tijd. Daarom moet je dit goed plannen. Lees eerst de opdracht van het beroepsproduct goed door en vul daarna het planningsformulier in. Neem ook de andere opdrachten van deze cursus op in je totale planning. Zo voorkom je dat je in tijdnood komt.

Beroepsproduct 1: Het handelingsplan voor conflicten

In groepjes van vier personen vullen jullie een handelingsplan voor conflicten in voor de conflicten die in de drie casussen spelen. Zoek in verschillende bronnen meer informatie over dit soort conflicten. Vul het handelingsplan in en maak een keuze welke interventiemethode(n) je zou inzetten als jij de sociaal-cultureel werker was. Je speelt een rollenspel en levert de handelingsplannen in bij de docent.

Casus 1 Rumoer in wijkcentrum 'Onder één dak'

Het is rumoerig in wijkcentrum 'Onder één dak'. Sociaal-cultureel werkers Tim en Alysha zitten bij elkaar om een conflictsituatie met elkaar te bespreken. Er is deze week een conflict ontstaan en Tim en Alysha zetten het conflict op papier om overzicht te krijgen. De ervaring leert dat wanneer je een conflict helder hebt, je het beter kunt hanteren.

De jongeren van het jeugdhonk zijn boos op Alysha en Tim. Aan het begin van het jaar hebben ze met Alysha en Tim een activiteitenprogramma opgesteld voor het eerste halfjaar. Doordat er op het budget is gekort, hebben Alysha en Tim een aantal dure activiteiten moeten schrappen. Dat waren voor de jongeren de coolste activiteiten: een avondje karten en een workshop graffiti spuiten. Ook verzetten Alysha en Tim zonder overleg soms activiteiten, omdat ze geen tijd hebben om bepaalde activiteiten voor te bereiden. De jongeren komen in opstand en willen dat Alysha en Tim zich aan het programma houden. Ook vinden ze het stom dat zij van de gemeente minder subsidie krijgen. Volgens de jongeren verdedigen Alysha en Tim de belangen van de jongerengroep niet goed genoeg. De jongeren vinden dat zij altijd de dupe zijn van de bezuinigingen, vorig jaar moesten zij ook al budget inleveren.

Casus 2 Herrie in de keuken van het kookcafé

In buurthuis 'Gezellig west' is een conflict ontstaan. Sociaal-cultureel werkers Jason en Loes zitten samen met Nettie, begeleider van de ouderensoos, en voormalig chef-kok Benjamin om de tafel. De ouderen van de ouderensoos en de koks van het kookcafé hebben onenigheid gekregen. Jason en Loes besluiten eerst het conflict op papier te zetten om meer duidelijkheid te krijgen.

Er is een conflict ontstaan tussen de ouderen van de ouderensoos en de kookclub die wordt gevormd door een groep langdurig werklozen. De leden van de kookclub serveren in hun 'kookcafé' bijzondere gerechten die mensen thuis niet gauw maken. Voormalig chef-kok Benjamin begeleidt de groepsleden om nieuwe vaardigheden aan te leren op culinair gebied. Hij leert hun bijzondere gerechten te bereiden. De nieuwe vaardigheden die de groepsleden aanleren tijdens het bereiden van de bijzondere gerechten, kunnen hun van pas komen bij het vinden van een nieuwe baan. De ouderen van de ouderensoos kunnen elke vrijdag voor een kleine bijdrage komen eten in het kookcafé. Zij vinden die nieuwe probeersels van de kookclub maar niets. Zij willen op hun avondje uit graag lekker ouderwets eten. Terwijl de groepsleden van de kookclub een hele middag hun best doen in de keuken, krijgen zij van de ouderen alleen maar gemopper te horen. Het gemopper raakt de koks van het kookcafé, Benjamin vindt dat het niet motiverend werkt voor zijn leerlingen. Nettie vindt de situatie ook vervelend, maar begrijpt de ouderen wel. Van haar hoeft die poespas op een bordje ook niet zo.

Casus 3 De vrouwen vliegen elkaar in de haren

Bij ontmoetingshuis 'De Bron' ontstaan er conflicten binnen de nieuwe vrouwengroep. Sociaal-cultureel werker Sarah en stagiaire Layla bespreken het conflict met elkaar. Voordat zij beslissen hoe zij gaan handelen, stelt Sarah voor om eerst het conflict op papier te zetten.

Zes maanden geleden zijn Sarah en Layla een vrouwengroep gestart. De vrouwen uit deze groep ondernemen samen activiteiten en vergroten daarmee hun sociale netwerk. In de eerste weken was het erg rustig in de groep. Er was volop tijd om kennis met elkaar te maken. Daarna ontstond er weleens een discussie, maar geen grote conflicten. De groep werd een fijne groep, die het leuk vond om samen activiteiten te ondernemen. Maar de laatste drie weken is er nog geen bijeenkomst voorbijgegaan zonder pittige conflicten tussen de vrouwen onderling. Er ontstaan irritaties tussen de groepsleden. De verschillen tussen de vrouwen worden nu goed zichtbaar en het lijkt wel of enkele vrouwen ineens niet goed meer met elkaar om kunnen gaan. Vorige week vloog Luus van 53 jaar zelfs bijna Hanneke van 42 jaar aan, omdat Luus vond dat Hanneke zich kinderachtig gedroeg. Sarah en Layla konden een vechtpartij nog net voorkomen. Door de conflicten zijn er inmiddels een paar subgroepen binnen de groep ontstaan. Het onderlinge vertrouwen tussen de groepsleden is niet groot en de groepscohesie lijkt erg zwak. Sarah en Layla zitten met hun handen in het haar, want wat kunnen zij nu het beste doen?

Processtappen

Werkmodel
Handelingsplan
voor conflicten
<

- Maak een planning en een taakverdeling.
- Gebruik Werkmodel Handelingsplan voor conflicten.
- Lees de casussen goed door en vul voor elk conflict de vier stappen van het handelingsplan voor conflicten in:
 - Stap 1: verhelder het probleem. Beantwoord de vragen bij dit onderdeel. Maak een theoretisch kader met daarin extra informatie over de conflicten op dit niveau. Zoek theorie in verschillende bronnen en beantwoord in ieder geval de volgende vragen:
 - Op welk niveau vindt het conflict plaats? Zoek hierover meer informatie in de theorie.
 - Welke interventies kunnen er op dit niveau gedaan worden?
 - In welke conflictsfeer vindt het conflict plaats? Zoek hierover meer informatie in de theorie.
 - Welke belangrijke factoren zijn van invloed op deze conflictsfeer?
 - Stap 2: kies een conflictstijl of interventiemethode. Zorg dat je jouw keuzes goed kunt motiveren aan de hand van de casus en de theorie.
 - Stap 3: maak een plan van aanpak. In deze fase moet je in gesprek gaan met de partijen. Voor elk conflict spelen jullie dit gesprek uit via een rollenspel. Maak video/audio-opnames van dit rollenspel. Twee studenten nemen de rol van sociaal-cultureel werker op zich; de andere twee vervullen de rol van conflictpartij. Wissel bij elk conflict van rol. Zorg dat je in het gesprek:
 - antwoord krijgt op de vragen bij stap 3
 - verschillende interventies laat zien of horen.
 - Stap 4: de evaluatie. Kies een geschikt moment om te gaan evalueren met de partijen.
- Vul de handelingsplannen in voor de drie conflicten uit de casus en lever deze samen met de video/audio-opnames van stap 3 in bij de docent.

Laat elke processtap goedkeuren door je docent voordat je begint aan de volgende processtap.

Eisen aan het beroepsproduct

- Je verzamelt extra informatie door het uitvoeren van theoretisch onderzoek naar conflicten op dit niveau en de conflictsferen.
- Je levert drie compleet ingevulde handelingsplannen in bij de docent.
- Je geeft antwoord op de vragen uit het handelingsplan.
- Je kunt de gemaakte keuzes goed motiveren.
- Je maakt video- of audio-opnames van het rollenspel bij stap 3. Je laat in het gesprek interventies aan bod komen uit de theorie. Denk aan de negen interventies van Dyer, de oplossingsgerichte methode, de zes A's enzovoort.
- Je maakt voor dit beroepsproduct gebruik van Werkmodel Handelingsplan voor conflicten.

Beroepsproduct 2: Een activiteitenmap voor interventies

Processtappen

Werkmodel
Activiteitenplan
<

- Maak een planning en een taakverdeling.
- Maak een theoretisch kader. Zoek extra informatie in boeken en op internet over de volgende onderwerpen:
 - activiteiten doen als interventie
 - groepsvorming/groepscohesie
 - conflicthantering in groepen
 - informatie over de belevingswereld en interesses van de volgende doelgroepen van wijkcentrum 'Onder één dak': kinderen, jongeren, vrouwen, mannen, langdurig werklozen, analfabeten en ouderen.
- Maak een lijst van tien activiteiten die gericht zijn op groepsvorming/groepscohesie. Geef bij elke activiteit een korte uitleg: doel en werkwijze.
- Maak een lijst van tien activiteiten gericht op conflicthantering of het oplossen van problemen. Geef bij elke activiteit een korte uitleg: doel en werkwijze.
- Kies voor elke categorie vijf activiteiten. Houd hierbij rekening met de verschillende doelgroepen en het effect van een activiteit. Motiveer de keuzes die je maakt.
- Werk de tien gekozen activiteiten uit via Werkmodel Activiteitenplan.
- Presenteer de activiteiten op een aantrekkelijke manier in een map. Zorg dat alle materialen aanwezig zijn die nodig zijn voor een activiteit. Denk aan een USB-stick met muziek, kopieerbladen enzovoort. Is dat niet mogelijk, geef dan tips hoe de groepswerker aan materiaal kan komen.
- Presenteer de activiteitenmap aan de groep.

Laat elke processtap goedkeuren door je docent voordat je begint aan de volgende processtap.

Eisen aan het beroepsproduct

- Je maakt een theoretisch kader over activiteiten bij groepsvorming/groepscohesie en conflicten/problemen.
- Je maakt een lijst van tien activiteiten die bijdragen aan groepsvorming of groepscohesie. De lijst met activiteiten bevat een korte uitleg van de activiteit en het doel van de activiteit.
- Je maakt een lijst van tien activiteiten die bijdragen aan conflicthantering of het oplossen van problemen. De lijst met activiteiten bevat een korte uitleg van de activiteit en het doel van de activiteit.
- De student kan tien activiteiten kiezen die het best passen bij het doel en de verschillende doelgroepen.
- Je motiveert de gemaakte keuzes met behulp van de theorie.

- Je werkt de tien activiteiten uit met Werkmodel Activiteitenplan.
- Al het materiaal in de map is volledig en ziet er goed verzorgd uit.

Oriëntatie

Opdracht 1 Over de streep

Speel het spel 'Over de streep' met het thema *conflicten en interventies*. Het lokaal is met behulp van een streep opgedeeld in twee vakken: eens of oneens. De docent noemt stellingen over conflicten en interventies. Als je het eens bent met de stelling, ga je in het vak 'eens' staan. Ben je het oneens met de stelling, dan ga je in het vak 'oneens' staan. De docent zal af en toe studenten vragen hun keuze te motiveren.

Ben jij het eens of oneens met de stellingen die de docent noemt?

Opdracht 2 Het boodschappenlijstje

Iedereen krijgt een kladblaadje. Schrijf bovenaan dit blaadje de woorden 'Interventies in groepen' en zet daaronder een streep. Onder deze streep schijf je nu een woord/feit dat bij het onderwerp hoort. Je geeft je kladblaadje vervolgens door naar links. Op het kladblaadje dat je nu voor je hebt liggen, schrijf je weer een woord/feit. Daarna geef je dat blaadje weer door naar links. Dit gaat zo door totdat je je eigen kladblaadje weer terug hebt, of de docent zegt dat er gestopt wordt. Er mogen geen dubbele woorden of feiten op de kladblaadjes komen te staan. Als je echt niks nieuws weet toe te voegen, zet je een kruisje.

Wist je veel woorden/feiten bij het onderwerp te bedenken? Welke nieuwe dingen heb je erbij geleerd?

Opdracht 3 Een brief voor ...

In je leven heb je vast in veel verschillende groepen gezeten. Denk aan een klas, een sportteam, hobbyclub of vereniging. Als in een groep conflicten of problemen ontstaan, is het handelen van degene die de groep leidt belangrijk.

Herinner jij je een docent, trainer of andere groepsleider die erg goed was in het omgaan met conflicten of problemen binnen een groep? Schrijf deze persoon een brief en schrijf in de brief wat jou aansprak in zijn of haar manier van handelen.

Groepsdynamica

Inleiding

Soms is het lastig grip te krijgen op een groep, omdat er in een groep voortdurend allerlei processen en ontwikkelingen plaatsvinden. Een groep is eigenlijk constant in beweging. Als sociaal-cultureel werker moet je daarom inzicht krijgen in de processen die zich binnen een groep afspelen. Iedere groep ontwikkelt zich volgens verschillende fasen en functioneert op verschillende niveaus. In dit hoofdstuk leer je verschillende belangrijke groepsprocessen en groepsniveaus herkennen.

Een groep is een dynamisch geheel, er vinden constant allerlei processen en ontwikkelingen plaats.

Leerdoelen

- Je kunt het begrip groepsdynamica uitleggen.
- Je kunt uitleggen welke verschillende groepen er zijn.
- Je kunt het begrip groepscohesie uitleggen.
- Je kunt de verschillende fasen van groepsvorming volgens Oomkes benoemen en uitleggen.
- Je kunt de vijf niveaus waarop een groep functioneert benoemen en herkennen.

Opdracht 4 Groepsdynamica

Theoriebron
Groepen en
groepsdynamica
<

Lees Theoriebron Groepen en groepsdynamica. Groepsdynamica is een term die je geregeld zult tegenkomen in je werk als sociaal-cultureel werker.

- a. Leg in eigen woorden uit wat groepsdynamica is.
